

ข่าวสารด้านการเกษตรสหภาพยุโรป

สถานการณ์ | กฐะเบียบ | แนวโน้มในตลาดอาหารและสินค้าเกษตรยุโรป

การเพาะเลี้ยงแมลงเพื่อสนับสนุน นโยบายเกษตรยั่งยืนของสหภาพยุโรป

เมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน 2563 สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ ประจำสหภาพยุโรป ได้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการภายใต้หัวข้อ “Circular Agriculture - The Role of Insect Farming in Connecting Local Supply Chains” ผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งจัดโดยสมาคม International Platform of Insects for Food and Feed (IPIFF) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ปัจจุบันอุตสาหกรรมเพาะเลี้ยงแมลงในสหภาพยุโรปอยู่ในช่วงระยะแรกของการพัฒนา โดยคาดว่าภายในปี 2573 อุตสาหกรรมดังกล่าวจะมีการขยายตัวและสามารถเพิ่มผลผลิตได้ถึง 3-5 ล้านตัน ซึ่งส่งผลมาจากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยง รวมทั้งการขยายขอบเขตของกฎระเบียบด้านอาหารสัตว์ เพื่อให้ครอบคลุมผลิตภัณฑ์แมลง

IPIFF เห็นว่าการเพาะเลี้ยงแมลงเพื่อผลิตเป็นอาหารและอาหารสัตว์สอดคล้องกับนโยบายหลักของคณะกรรมการการยุโรปชุดปัจจุบันในการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ดังนี้

- **European Green Deal** มุ่งลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้เหลือศูนย์ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- **ยุทธศาสตร์ Farm to Fork** มุ่งพัฒนาระบบอาหารที่ยืดหยุ่นและยั่งยืน เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร สนับสนุนการบริโภคอาหารที่ดีต่อสุขภาพ และการพัฒนาโปรตีนทางเลือกใหม่
- **แผน Circular economy** มุ่งบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ นำวัสดุกลับมาใช้ใหม่ ลดการสร้างขยะและสร้างมูลค่าเพิ่ม

ประโยชน์จากการสนับสนุนอุตสาหกรรมเพาะเลี้ยงแมลง

แมลงมีศักยภาพในการเป็นแหล่งอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกายมนุษย์และสัตว์ เนื่องจากแมลงมีความอุดมไปด้วยโปรตีน วิตามิน แร่ธาตุ และกรดไขมันที่ดี ในขณะที่ตัวอ่อนแมลงบางชนิดมีโปรตีนที่มีฤทธิ์ต้านเชื้อจุลชีพ (antimicrobial peptides) ช่วยสร้างภูมิคุ้มกัน และลดการใช้ยาปฏิชีวนะในสัตว์

การเพาะเลี้ยงแมลงมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาความท้าทายต่างๆ อาทิ ความมั่นคงทางอาหาร การปล่อยก๊าซเรือนกระจก และขยะ รวมทั้งยังเป็นการเสริมสร้างการพึ่งพาตนเองด้านผลผลิตอาหารและอาหารสัตว์ (food and feed self-sufficiency) ของสหภาพยุโรป เนื่องจากปัจจุบันสหภาพยุโรปมีการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์สูงเป็นอันดับ 2 ของโลก โดยเฉพาะถั่วเหลืองและกากถั่วเหลือง

อุตสาหกรรมเพาะเลี้ยงแมลงในสหภาพยุโรปมีความพร้อมและความประสงค์ที่จะพัฒนาการเพาะเลี้ยงแมลงในลักษณะเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ Farm to Fork ซึ่งเป็นการรองรับความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันที่ให้ความสนใจกับสินค้าเกษตรและอาหารที่มีคุณภาพและความปลอดภัยสูง ครอบคลุมทั้งอาหารและอาหารสัตว์ (สำหรับสัตว์ที่ผลิตเป็นอาหาร อาทิ สัตว์น้ำอินทรีย์) อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมเพาะเลี้ยงแมลงยังมีข้อกังวล/ประสบปัญหาด้านการใช้อาหารสัตว์อินทรีย์สำหรับแมลงที่มีจำนวนจำกัด รวมทั้งสหภาพยุโรปยังไม่มีระบบรับรองมาตรฐานการเพาะเลี้ยงแมลงอินทรีย์ จึงยังไม่สามารถนำโปรตีนจากแมลงหรือผลิตภัณฑ์ พลอยได้จากการเลี้ยงแมลงไปใช้ในภาคเกษตรอินทรีย์

ที่ผ่านมาการดำเนินงานของคณะกรรมการการยุโรปที่มีส่วนเสริมสร้างโอกาสเติบโตของอุตสาหกรรมแมลงในสหภาพยุโรป ได้แก่

1) **กรอบกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับอาหารและอาหารสัตว์จากแมลง** สหภาพยุโรปยังไม่มีกฎระเบียบเฉพาะสำหรับการตรวจสอบควบคุมการเพาะเลี้ยงหรือการแปรรูปแมลง อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบด้านอาหารทั่วไป (Regulation EC No 178/2002) กฎระเบียบสุขอนามัยอาหารและอาหารสัตว์ (Regulation No 852/2004, Regulation No 183/2005) กฎระเบียบด้านการป้องกันการแพร่ระบาดของแมลงต่างถิ่น (Regulation No 1143/2014) รวมทั้งการปฏิบัติตามกฎระเบียบด้านสุขภาพสัตว์ (Animal Health Law) โดยอาหารที่ใช้ในการเลี้ยงแมลงต้องเป็นวัสดุที่มีแหล่งกำเนิดจากพืชหรือผลิตภัณฑ์จากสัตว์ที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น และห้ามใช้โปรตีนแปรรูปจากสัตว์ เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อโรคจากสัตว์สู่คน

2) **การยอมรับการบริโภคแมลงและการจัดเป็นอาหารใหม่** ที่ผ่านมามหาหน่วยงานด้านความปลอดภัยอาหารแห่งสหภาพยุโรป (EFSA) ได้นำเสนอรายงานเกี่ยวกับความปลอดภัยต่อการบริโภคแมลงชนิดต่าง ๆ รวมทั้งแนะนำให้คณะกรรมการยุโรปปรับปรุงกฎระเบียบอาหารใหม่ (Novel Food Regulation) โดยกำหนดให้แมลงที่ใช้เป็นอาหารต้องเข้าสู่เงื่อนไข/กระบวนการขออนุญาตนำเข้าและวางจำหน่ายในตลาดสหภาพยุโรป

3) **อนุญาตใช้โปรตีนจากแมลงเป็นอาหารสัตว์น้ำ** สหภาพยุโรปอนุญาตให้ใช้โปรตีนจากแมลง 7 ชนิด เป็นอาหารสัตว์น้ำ (Regulation EU 2017/893) ซึ่งถือเป็นก้าวแรกของการยอมรับการใช้แมลงเป็นอาหารสัตว์ในสหภาพยุโรป โดยปัจจุบันมีการจำหน่ายแมลงเป็นอาหารสัตว์น้ำแล้วมากกว่า 5,000 ตัน นอกจากนี้ สหภาพยุโรปอยู่ระหว่างการพิจารณาขยายขอบเขตการใช้โปรตีนแปรรูปจากแมลงในฟาร์มเลี้ยงสุกรและสัตว์ปีก ซึ่งคาดว่าจะหาข้อสรุปได้ภายในปี 2564

4) **สนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรม** เพื่อรองรับความต้องการอาหารและอาหารสัตว์ที่เพิ่มขึ้นในอนาคต โดยแมลงมีโอกาสได้รับการพัฒนาเป็นวัสดุทดแทนอาหารสัตว์ที่สำคัญ อาทิ ถั่วเหลือง กากถั่วเหลือง และปลาป่น โดยที่ผ่านมาสหภาพยุโรปให้งบประมาณสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรม เพื่อพัฒนา/เสาะหาโปรตีนทางเลือกใหม่ผ่านโครงการ Horizon 2020 และ Horizon Europe อาทิ โครงการ PROteINSECT ในสหราชอาณาจักร โครงการ SUSINCHAIN (SUStainable INsect CHAIN) ในเนเธอร์แลนด์ และโครงการ Ynsect ในฝรั่งเศส

5) **ทบทวนวัตถุดิบที่อนุญาตให้ใช้เป็นอาหารเลี้ยงแมลง** กฎระเบียบของสหภาพยุโรปด้านการตลาดวัสดุอาหารสัตว์ (Feed Marketing Regulation) และกฎระเบียบด้านผลิตภัณฑ์พลอยได้จากสัตว์ (Animal By-products Regulation) กำหนดให้อาหารที่ใช้เลี้ยงสัตว์จะต้องปลอดภัย และห้ามใช้วัสดุบางชนิด (อาทิ มูลสัตว์หรือเศษเหลือจากร้านอาหาร) ดังนั้น วัตถุดิบที่ใช้เป็นอาหารเลี้ยงแมลงได้จึงมีจำนวนจำกัด ทำให้ผู้ประกอบการมีต้นทุนสูง อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการยุโรปอยู่ระหว่างทบทวนกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อเปิดโอกาสให้มีวัตถุดิบที่ใช้เป็นอาหารเลี้ยงแมลงได้อย่างหลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยจะยึดหลักการด้านความปลอดภัยเป็นหลัก

ปัจจุบันสหภาพยุโรปได้รับรองให้ประเทศไทยอยู่ในบัญชีรายชื่อ Part I Annex I ของ Regulation (EC) No 206/2010 ซึ่งสามารถส่งออกแมลงเพื่อเป็นอาหารสัตว์เลี้ยงไปยังสหภาพยุโรปได้ โดยผู้ประกอบการไทยจะต้องปฏิบัติตาม Regulation (EC) No 1069/2009 ว่าด้วยข้อกำหนดด้านสุขอนามัยสำหรับผลิตภัณฑ์พลอยได้จากสัตว์ที่ไม่ใช่เพื่อการบริโภค โดยเฉพาะมาตรา 35 และมาตรา 14(d)(i) และ (iii) (อาทิ ห้ามเลี้ยงแมลงด้วยเศษอาหาร) และจัดทำความตกลงกับประเทศสมาชิก ๆ ปลายทางถึงกระบวนการที่มันท์ที่จะปรับใช้ตาม Regulation (EU) No 142/2011 ข้อ 3(b)(v) Chapter II Annex XIII (ที่นอกเหนือจากการอบแห้ง) นอกจากนี้ ผู้ประกอบการไทยจะต้องได้รับการขึ้นทะเบียนโรงงานกับสหภาพยุโรป มีรายชื่อปรากฏอยู่ในระบบ TRACES และมีหนังสือรับรองสุขอนามัยประกอบการส่งออกทุกครั้งตาม Chapter 3(B) Annex XV ของ Regulation (EU) No 142/2011